

Pod lupou: Malá elektronika, velký dopad

Obecné informace k tématu

Co je to elektrozařízení?

Zjednodušeně můžeme elektrozařízením označit malý i velký elektrospotřebič, tedy vše, co lze zapojit do elektrické zásuvky nebo co funguje na baterie. Šířeji se této problematice věnuje nový zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností. Mimo jiné řeší také otázky týkající se zpětného odběru baterií a akumulátorů, elektrozařízení, pneumatik a vozidel.

Čemu věnovat pozornost při nákupu nového spotřebiče?

Každý nový výrobek, včetně elektrospotřebičů, představuje zátěž pro životní prostředí. Proto je v první řadě důležité prodlužovat jejich životnost. Což se dá už tím, že budeme obezřetní při jejich pořízení – dáme přednost zařízením s nižší energetickou náročností, s nižší spotřebou vody a nižším uvolňováním mikroplastů (v případě praček), z kvalitnějších materiálů a zpracování, vyrobených z recyklovaných či recyklovatelných materiálů. Základním principem je, že je potřeba změnit myšlení, odmítnout zbytečnou spotřebu, věci opakovaně používat, opravovat je a pokud už opravdu doslouží, až pak je předat k recyklaci. Angličtina k tomu má pravidlo šesti R: Rethink > Refuse > Reduce > Reuse > Repair > Recycle.

Kupujete nový elektrický spotřebič? Pomohou vám štítky!

Důležitým kritériem, podle kterého je vhodné vybírat nový elektrospotřebič, je údaj o nákladech na provoz daného spotřebiče v průběhu jeho životnosti. Pokud v nejbližší době plánujete koupit lednici, pračku či některého jiného spotřebiče, pak by vám s úvahami nad provozními náklady, a tedy zejména se spotřebou elektřiny, měl pomoci takzvaný energetický štítek. Kde ho najdeme? Přímo na samotném výrobku! Více informací najdete například na <https://www.usporiespotrebice.cz/private/page/o-stitkovani> nebo na stránkách LG ([zde](#)).

Co se skrývá pod označením fast tech

Když mluvíme o elektrospotřebičích většinou si vybavíme pračku, lednici nebo rychlovarnou konvici. Tedy zařízení, která využíváme několik let. V poslední době svět stále rychleji zaplavují nejrůznější malé věcičky, které používáme velmi krátce. Některé jsou dokonce jen na jedno použití. Když mají uvnitř baterii, řadíme je také mezi elektrospotřebiče. O jaké věcičky jde? Do této kategorie patří například svítící a pohybující se miniaturní hračky, levné chytré hodinky a fitness náramky, bezdrátová sluchátka, mini reproduktory nebo powerbanky, blikající přívěsky a řetězy či jednorázové elektronické cigarety. Společné mají to, že jsou snadno dostupné a nestojí mnoho peněz. Někdy si je koupíme sami, jindy je dostaneme jako dárek, reklamní předmět nebo součást jiné služby. Když se rozbijí, přestanou nás bavit nebo je nahradí novější výrobky, příliš rychle se z nich stává odpad. Bohužel pro ně platí: Rychle pořizujeme – rychle vyhadzujeme. Určitě už jste slyšeli o fast fashion neboli o rychlé módě, která je spojená s plýtváním s oblečením. Pro rychlou elektroniku by se dal použít podobný přírůbek – tedy fast tech.

Proč je plýtvání s elektrospotřebiči a obecně technologiemi závažný problém

První důvod: I ty nejmenší elektronické předměty obsahují baterie, kovy, plasty a další materiály, které bylo potřeba vytěžit, zpracovat a dopravit z různých částí světa. Výroba každého takového výrobku spotřebovává energii a přírodní zdroje. Čím více podobných věcí pořizujeme a vyhazujeme, tím větší dopad má naše spotřeba na životní prostředí. A druhý problém: Mnohým lidem prostě nedochází, že i takto malé věci je třeba předat k recyklaci. Takže je vyhazují do obyčejného odpadkového koše nebo popelnice. Přicházíme tím o možnost cenné suroviny z nich znovu využít. Když už nějakou malou elektroniku máme a doslouží, pak patří na sběrné místo, odkud poputuje na recyklaci.

Co dělat s vysloužilým elektrospotřebičem? Kde ho odevzdat?

Ke zpětnému odběru lze zdarma, bez ohledu na místo trvalého bydliště, odevzdat elektrospotřebiče z domácností nebo od právnických osob a podnikatelů (tzn. pokud máte např. ledničku nebo rychlovarnou konvici v kanceláři a doslouží, můžete ji bezplatně odevzdat v místě zpětného odběru). Vysloužilé elektrospotřebiče můžeme odevzdat ve **sběrných dvorech**. Lze též využít možnosti vrácení **v elektroprodejnách** v rámci nákupu nových elektrospotřebičů. V obchodech, kde prodejní plocha elektrospotřebičů činí více než 400 m², je možné odevzdat drobné spotřebiče do 25 cm nejdelšího rozměru bez ohledu na nákup. Drobný elektroodpad můžeme vhodit **do venkovních sběrných kontejnerů**, které provozují kolektivní systémy.

Jaká elektrozařízení můžeme předat k recyklaci?

Do zpětného odběru tedy patří vše od chladničky, pračky, myčky, sporáku, mikrovlnné trouby, vysavače přes topinkovače, fény, holicí strojky, elektrické zubní kartáčky, televize, rádia, mobilní telefony, počítače až po zářivky, pily, vrtačky, elektrické hračky, lékařskou techniku, výdejní automaty a jiné. Zjednodušeně řečeno elektrozařízení je vše, co pro své fungování potřebuje elektrickou energii z baterií nebo ze zásuvky.

Proč recyklujeme použité elektrospotřebiče?

Odevzdáním použitých elektrospotřebičů na správné místo k recyklaci chráníme životní prostředí. Z těchto použitých výrobků lze znovu využít velké procento materiálů, ze kterých byly vyrobeny. Dalším důležitým důvodem k recyklaci je úspora energie a kovonosných surovin. V elektrospotřebičích a bateriích je spousta materiálů, které po správném a odborném zpracování na recyklačních linkách dokážou tyto suroviny nahradit. Výroba nových elektro pomocníků nebo baterií je pak mnohem efektivnější a výrazně šetrnější k životnímu prostředí. Značná část elektroodpadu se díky recyklaci vrací zpět do oběhu, třeba i v jiné formě. Opětovné využití materiálů se pohybuje podle typu elektrozařízení až do 80 %. Životní prostředí je tak významně chráněno proti zhoubným vlivům nebezpečných látek, které tento odpad obsahuje.

Zpracování a další využití elektroodpadu

Ze sběrných míst jsou vysloužilé elektrospotřebiče odvezeny do zpracovatelských zařízení, kde jsou přístroje nejprve rozebrány na jednotlivé komponenty, ze kterých jsou odstraněny součásti obsahující nebezpečné látky (např. kondenzátory, baterie atd.). Následně se součásti bez nebezpečných látek drtí a třídí podle druhu materiálu pro recyklaci. Recyklované materiály jsou použity pro výrobu nových produktů, kde nahrazují primární suroviny. Nejčastěji takto získáváme kovy, plasty a sklo.

Proč nemáme odkládat odevzdání vysloužilého elektrospotřebiče k recyklaci?

Staré spotřebiče nejsou nepotřebné věci ani zbytečný odpad! Jsou to cenné suroviny. Materiál, který z nich díky recyklaci získáváme, můžeme využít na výrobu nových produktů. Staré spotřebiče nám tak budou znovu sloužit. Pokud budeme odkládat odložení nevyužívaného spotřebiče na recyklaci, prodlužujeme tím dobu, kdy se materiály z něj vrátí zpět do tohoto užitečného a funkčního recyklačního koloběhu. V mezích pak místo nich výrobci využijí kovonosné suroviny z přírody. A to je zbytečné. Nemyslíte?

Co znamená symbol přeškrtnuté popelnice?

Tento grafický symbol můžete najít přímo na bateriích, jejich obalech nebo na elektrozařízeních, která baterie nebo akumulátory obsahují. Známý symbol vyjadřuje, že baterie nepatří do odpadkového koše, popelnice ani kontejneru s komunálním odpadem. Vyhazování baterií do sběrných nádob určených pro komunální odpad nebo do volné přírody je přísně zakázáno. Použité baterie patří do sběrných boxů.